कस्तूरी तिलकं ललाटपटले वक्षस्थले कौस्तुभं नासा
ग्रे नवमौक्तिकं करतले वेणुः करे कंकणं सर्वांगे हरिचंदनं
सुललितं कंठे च मुक्तावलि गोपस्त्री परिवेष्टितो विजयते
गोपालचूडामणिः १

॥श्रीगणेशायनमः॥अथआषाढशुक्लपौर्णमास्यांकोकि
लाव्रतं॥यदाआषाढअधिकमासस्तदाकोकिलानुष्ठानं
कार्यं॥तद्विधिः॥आचम्यप्राणानायम्यमासपक्षाद्युल्लि
ख्यममइहजन्मनिजन्मांतरेचसर्वपापक्षयार्थंपुत्रपौत्र
लक्ष्मीवृद्ध्यर्थसौभाग्यसिद्धिद्वाराअवैधव्यसंपन्नेनास्या
यकोकिलारूपगौरीप्रीत्यर्थंकोकिलाव्रतंकरिष्ये॥इति
संकल्प्य॥आषाढपौर्णमास्यांतुसंध्याकालेउपस्थिते॥
संकल्पयेन्मासमेकंश्रावणेप्रत्यहंत्वहं॥स्नानंकरिष्ये

तिलामलककल्केन सर्वौषधिजलेन च ॥ वचापिष्टेन वा
ष्टौ दिनानि प्रत्येकं वचौषधियुक्तेन च षट् दिनान्येवं मा
सावधिस्नानेक्रमः ॥ एवं स्नात्वा रविं ध्यात्वा तस्मै अर्घ्यं
च दापयेत् ॥ आदित्य भास्कर रवे अर्क सूर्य दिवाकर ॥
प्रभाकर नमस्तुभ्यं गृहाणार्घ्यं नमोस्तु ते ॥ इति सूर्यार्घ्यः ॥
ततः स्वर्णपक्षं ॥ शोधयित्वा मौक्तिकनेत्रां प्रवालमुखी
रत्नपक्षां चलचंपकवृक्षस्थां पक्षिरूपिणीं कोकिलां
लिखित्वा पूजयेदित्युक्तं ॥ स्वर्णपक्षां रत्ननेत्रां प्रवा

लमुखपंकजां॥ कस्तुरीवर्णसंयुक्तामुसन्नानंदनेवते॥
॥२॥ आवाहनं॥०॥ आसनं क्षौमवस्त्रेण निर्मितं ह्यनघेनव॥
गृहाणेदं मयादेवी कोकिले प्रियवर्धिनी॥ आसनं॥ ति
लस्रोहं तिलमुखे तिलसौख्ये तिलप्रीये॥ सौभाग्यध ॥२॥
नपुत्राख्यं देहि मे कोकिले नमः॥ तिलपुष्पफलैर्युक्तं पा
द्यं मे प्रतिगृह्यतां॥ पाद्यं॥ रत्नचंपकपुष्पैश्च पीतचंदन
संयुतं॥ हेमपात्रे स्थितं तोयं गृहाणार्घ्यं नमोस्तु ते॥ अ

मां विके ॥ वस्त्रं ॥ कंचुकं च मयादत्तं नानावर्णविचित्रितं ॥
कोकिले गृह्यतां देवी प्रसीद परमेश्वरी ॥ कंचुकीं० ॥ हरिद्रा
रंजिते देवी कंठसूत्रं समर्पितं ॥ कोकिले सुभगे देवी वरदाभ
॥३॥ वदं विके ॥ कंठसूत्रं० ॥ यानि रत्नानि सर्वाणि गंधर्वे पूरगेषु च ॥३॥
॥ वैडुर्ये भूषणो हिंम कोकिले प्रतिगृह्यतां ॥ भूषणानि ॥ श्री
खंडं चंदनं दिव्यं गंधाढ्यं सुमनोहरं ॥ विलेपिनं सुरश्रेष्ठ चंद
नं प्रतिगृह्यतां ॥ चंदनं० ॥ कुंकुमालक्तमं दिव्यं कामिनी भूष
णास्पदं ॥ सौभाग्यदं गृहाणेदं प्रसीद हरिवल्लभे ॥ हरिद्राकुंकु

र्घ्यं ॥ निर्मलं सलिलं गांगं कोकिले पक्षिरूपिणि ॥ यासंते
च सुगंधेन गृहाणाचमनीयकं ॥ आचमनीयं ॥ पंचा
मृतेन स्नपनं कोकिले कलकंठके ॥ मया दत्तेन प्रीता ला
भव त्वं परमेश्वरि ॥ पयो दधि घृतं चैव शर्करा मधुसंयुतं ॥
पंचामृतेन स्नपनं दत्तं स्वीकुरु कोकिले ॥ पंचामृतं ॥ मंदा
किनी जलं पुष्पं सर्वतीर्थसमन्वितं ॥ स्नानार्थेन मया दत्तं
कोकिले गृह्यतां नमः ॥ स्नानं ॥ ० ॥ यस्मात्कर्पाससूत्रेण वा
सांसि विविधानि च ॥ पीतवस्त्रप्रदानेन प्रीता भव त्रि

कर्पूरं कस्तूरीकेशराभ्यां वितं।करोद्वर्तनकं देवी गृह्यतां हर
वल्लभे।करोद्वर्तनं०।कूष्मांडं नारिकेलं च फनसं कदली
४॥ फलं जंबीरं मातुलिंगं च फलं गृह्य नमोस्तु ते।फलं०।पूगी
फलमिति तांबूलं०।हिरण्यगर्भेति दक्षिणा।कोकिले ॥४॥
रुघ्नवर्णे त्वं सदा वससि कानने।नवानीहरकं लासिको
किलायै नमो नमः।नीराजनं।पूजितापरयानक्याको
ला कोकिलगिरिशाग्निया।पुष्पैर्नानाविधैः श्रेष्ठैर्वरदास्तु स
दा मम।पुष्पांजलिं।कोकिलारूपधारिण्यै जगन्मात्रे नमो

मंचैव सिंदूरं कज्जलान्वितं । सौभाग्य द्रव्यसंयुक्तं गृहाणप
रमेश्वरी । सौभाग्यदं गृहाणेद प्रसीद हरवल्लभे । सौभा
ग्यद्रव्यं । करवीरैर्जातिकुसुमैश्चंपकैर्बकुलैः शुभैः ।। शत
पत्रैश्च कल्हारैरर्चयेत्परमेश्वरीं । पुष्पाणि । वनस्पतिरसो
धू० । आज्यंचेतिदीपं । शर्करारवंडखाद्यानि दधिक्षीरघृ
तानि च । आहारार्थं मया दत्तं नैवेद्यं प्रतिगृह्यतां । नै० । पा
टलोशीरकर्पूरसुरभिः स्वादुशीतलं । तोयमेतत्सुखस्प
र्शं कौशिके प्रतिगृह्यतां । आचमनीयं । चंदनागरुक

५॥

रउवाच। संनैतिहसंयोगः स्नेहः सौभाग्यमेवच। नवेद्य
धानुलस्त्रीणांततद्वृतंब्रूहिकेशव॥ श्रीरुष्णउवाच।
यमुनायास्तटेरम्येमथुरानगरीशुभा। तस्यांराजुघनना
माभूद्भजाराघवनंदनः॥ तस्यभार्याश्रीनिर्मालानाम्नासी
त्प्रथिताभुवि। प्रणम्यभगवान्रसावसिष्ठोमुनिसत्तमः॥
श्रीनिर्मालाउवाच। वदमेत्वंमुनिश्रेष्टसौभाग्यप्रासिदं
व्रतं। इत्युक्तःसभगवान्शिवःश्रेनवटलेनच। वसिष्टउ
वाच। यदिष्टछसिमेत्वंहिव्रतानामुत्तमंव्रतं। तारणं ॥५॥

स्तुते । शरणागतदीनानां त्राहि देवि सदांबिके । गंधपुष्पा
क्षतैर्युक्तं तोयं हेमफलान्वितं । अर्घ्यं गृहाण देवेशि वांछितार्थं
प्रयच्छ मे । आषाढस्यासिते पक्षे मघवर्णे हरप्रिये । कोकिले त्वं
गन्मान गृहाणार्घ्यं नमोस्कृतं । प्रार्थना । प्रतांनमांनिलपिप्रश्रां रु
कोकिलांकुलाविधायदद्यात्त । दविचे नरथां स्वन्नांवं ध्यपर्वतवा
सिनि । अर्चिता पूजितासि त्वं कोकिले हरवल्लभे । कोकिलकलकं
ठासि माधवे मधुरस्वने । वसंत वसते देवि गच्छ त्वं नंदनवने ।
इति विसर्जनं । इति कोकिलापूजनं । अथ कथाप्रारंभः । युधिष्ठि

ग॰६८ लं च ततः कैकैलासमाययौ ॥ सर्वाघनाशनं पुण्यं कैला
सशिखरं शुभं ॥ तत्र दृष्ट्वा समासीनं गौरीसहितशंक
रं ॥ कृतांजलिपुटो नत्वा प्रणिपत्य मुनिस्थितः ॥ ईश्वर ग॰६८॥
स्तमुवाचाथ निश्वसंतमनेकधा ॥ किमागमनरसं तेम
दीयं सदनं प्रति ॥ श्वासोच्छ्वासेन संयुक्तस्तन्मे ब्रूहि द्विजो
त्तम ॥ ईश्वरस्य वचं श्रुत्वांजलिरं संप्रत्ययपाणिना ॥ दुःखयु
क्त इवोवाच नारदः कलहप्रियः ॥ नारद उवाच ॥ यन्निमित्त
महादेव मर्त्यलोकात्समागतः ॥ वदामि दुःखसंयुक्तं तच्छु

सर्वपापानां कथयामि निबोध तत् । दक्षप्रजापतेयज्ञेपु
रा देवाः समागताः । ऋषयश्च तथा सर्वे विद्याधरगणास्त
था । ब्रह्मा विष्णुश्च वायुश्च देवराजस्तथैव च । वरुणो
ग्निर्यमश्चैव ये चान्ये च दिवौकसः । वसिष्ठो वाल्मिकिर्गा
र्ग्यो विश्वामित्रो महानृषिः । एते चान्ये च ऋषयः सर्वे य
ज्ञार्थमागताः । अपश्यन्नारदस्तत्र संक्लिकेत्र सताई
ति । ईश्वरेण विना सभ्य कृदृष्ट्वा सर्वान्समागतान् । क्रोसंवा
संस्मृत्य पाणिन्यां ननर्त कहकह प्रिय । ज्ञात्वा कन्तेहम्

त्वा तन्नारदेरितं । रतस्य यज्ञस्य ख्यातार्थं दवंत्र व्रजाम्यहं ।
इत्युक्त्वा चलिता रोषाद् ईश्वरेण निवारिता । जगदीशान
॥७॥ मस्तु त्वं अज्यपि रवे स्मनि । नारदेनाथ सहिता गणेश्वरे ॥७॥
न च संयुता । यज्ञ सार्थमागता चैव दक्ष द्वारे शिव प्रिया ।
वक्रां दृष्ट्वा वसो ध्वारां लज्जिता च शिव प्रिया । तिरस्ति
ड्डारितां दक्षेण ददर्श महासतीं । क्षणमेकं च तिष्ठंतिय
दा दक्षेण न पस्यति । तदैवं चिंतितं गोर्ये जीवितं यन्मया
कथं । ध्याविता कुंडनिकटे तां हास्या च सा ततः । क्षिप्रं

पुष्टजगसते।दक्षयज्ञमहंदृष्टाअथदेवाःसमागताः।तत्र
यज्ञेस्थिताःसर्वैर्दक्षाज्ञामानतः।शंभो।दृष्टास्त्वंहिनत
न्मध्येदृष्टेतस्मिन्भुवनेश्वराः।तथावज्ञातेनदक्षेणा
दक्षेणापुण्यकर्मणा।तेननिःश्वाससंयुक्तमागतोस्मि
तवांतिकं।ईश्वरेणविनाकिंचिद्धर्मकार्यंनसिध्यति।
अतोस्यविफलाःसर्वासपर्याह्रिस्वप्रति।तस्यत
च्छ्राविलंश्रुत्वानतन्मध्येतिचिंतयत्।समक्रोधस्तत
दाजातोईश्वरोजगदीश्वरः।गौर्याचप्रार्थितोदेवः।श्री

वन्हौ तदा गौर्यै शापं दत्वा च दारुणं। दृष्ट्वा तच्च गणेशो
नशायः परशुरुद्यतेः॥ स्तुत्वा ह्यसौ तदा सर्वं गौर्यार्थे
च गणेशेन नशायः णा क्षिपः॥ पाशेन बध्वा कृतिविलो
क्लिहतवान्सुरान् दक्षेण नोदिता देवास्सर्वेप्युस्थायति
र्ययुः॥ मह द्युं ब्रमन्त्रमयः सह देवैर्गणेशितुः॥ तं दृ
ष्ट्वा नारदः शीघ्रं पुनः कैलासमाययो॥ निवेदयामा
मास तदा युद्धं गौर्या विसर्जनं॥ तच्छ्रुत्वा स्कालयामा
स जठं कोयां उमापतिः ततो जातो हिंतिविरूढः पुरुषो

॥८॥

रक्तलोचनः॥सर्वभावेमहादेवंस्वामिनांचेदेहि
मे॥वीरभद्रेतिनामास्यकृत्वाचाज्ञांसमर्पयत्॥दक्ष
यज्ञविघातार्थंगच्छवीरातिसत्वरं॥श्रुत्वालदीश्वर
वचःसर्वंप्रथमसंवृतः॥आययौयज्ञसदनमस ॥८॥
खवह्निषुनिक्षिपत्॥ततोइंद्राद्योदेवास्तद्ध्यायवि
निर्ययुः॥क्षणात्पराजितास्तेनविद्रुताश्चदिशोदश॥
अनुद्रुतश्चतान्सोपिपूष्णोदंतानपातयत्॥नगस्य
नेत्रनाशंचसदस्यस्याकृतंहितत्॥एवंविज्ञायतां

९॥

वैं श्रपादद्वयं विलोकय । स तां गात्रं कुर्वणी गात्रलान्मेजी
वयेयं प्रनो । विलोकितास्तदेवेन स्वपादद्वयं विलोकितः ।
पुष्पाद्वयः स्वरसदा अन्न वंस्तस्वसादतः । उत्थितः पादयो
र्लग्नो दक्षः पिनाकिनः । अपराधं क्षमस्वेति पुनः पुन
र्वाचह । उत्थापितः करेणासौ ततो दक्षः पिनाकिना । उक्त
श्च मा पुनः कार्षीर् एवमीशानमानहं । विचरस्व सुखे
नेति न्यस्तकोपः आविशत् । तदा प्रापतत्तदा गौरी यज्ञोद्दे
विघ्नकरां शिवः । सुखे विद्धं स न वर्ती दक्षीस्य पातनि

११९॥

न्सर्वान्नृषीनेदक्षस्याचिच्छिदे॥ स्त्वैवं यज्ञघातं स आज
गामशिवांतिकं॥ नमस्कृत्य पुरस्तस्थौ रतं कार्यमिति ब्रव
त्॥ तथाप्यवज्ञातः कोपोस्य ज्ञात्वेति ज्ञानचक्षुषा॥ प्रसा
दयितुमीशानं ब्रह्मा विष्णुसमीयतुः॥ नमस्कृत्य स्तुतस्ता
भ्यां प्रसन्नो भूत्सदाशिवः॥ नारदस्तुं वरश्चेवगीतेः शि
वमतोषयत्॥ प्रसन्नं विक्ष्य तं विप्रर्षिर्यां सस्वयपा
णिना॥ ननर्द नारदस्तत्र लोद्रायन्नाथिकं शिवं॥ एतस्मि
न्नंतेर ब्रह्मा विष्णुश्च प्रमथाधिपं॥ व्यजयत्संदक्षादी

कुदुष्टेत्लेसमुत्पन्ना नतुः पातयते कुलं । नदी पातयते कू
लं नारी पातयते कुलं । नदीनां चैव नारीनां छंस्वदं ललिता
गतिः । ततस्तुष्टो महादेव म्यकेशाय विमोचनंगदश
वर्षसहस्राणि कोकिलारूपधारिणि । नंदने च विपि
ने चरिष्यसि ततः परं । हिमाचलस्तु ताभ्यामत्रि
यात्वमुपेष्यसि । देवानां तु यथा विष्णुः सहस्रारोमही
रुहां । गंगा च सर्वतीर्थानां तथा तिर्यक्षु कोकिला । आ
षाढ्योयदास्यातां कोकिलायास्तदार्चनं । तदा याकुरू

॥१०॥

रात्रौ ॥ तिर्यग्योनिसमापन्नो विचरिष्यति भूतले ।
ततो गौरीवचनाच्चैनं प्रणिपत्य सस्पदाङ्घ्रिवं ॥ कथं यस्या
मितिर्यक्त्वं भूतले च स्थितिः ॥ कथं ॥ अन्यवाचं चन
नविताश्राय एव स्वयोदिः कोकिला मधुरालापा नवे
हे नंदने यतः कोकिलानां स्वरं रूपं नारीपतिव्रता ॥ विद्या
रूपं कुरूपाणां क्षमा रूपं तपस्विनां ॥ अचिरादेव च पुनः
कुले महति तिजन्मभे ॥ भूयो स्वमेव भर्तारं चननियो
गम्यमेयतः ॥ वरयेत्कुलजां प्राज्ञः कुरूपामपि कन्यकां ॥

॥२॥ नक्तं च न्नपर्यां करिष्यप्राणिनादयां। सौभाग्यं धनधा
न्यादि मासयेद्धि वलुक्ष्ये। इति संकल्प्य विप्राग्ने नारी
विप्रेन्य एव च। प्राप्यानुज्ञां तु संपाद्य समाग्रीं सकलाम ॥११॥
पि तिदिनं दत्त्वा वनपूर्वकं। नद्यां गत्वाथवा वाप्यां तडा
गे गिनिर्झरे। स्नानं करोमि देवेशि मोक्षिले श्रीतयेल
व। जलेऽस्मिन्स्नावनेयुण्ये सर्वदेव जलाश्रये॥ स्नानस
त्यागता देवी गुंसुगंधामलकैः स्तिलैः॥ दिनाष्टकं ततः प
श्चात्सर्वौषध्या पुनः पृथक्। वचापिष्टेन च स्नानं दि

तेनारीनसावैधव्यमाप्नुयात्॥ वसिष्ठउवाच॥ एतद्वाक्या
वसानेतुं गोवीसाभ्रोक्लिलाभवत्॥ तदारभ्यशुचिरेनत्त
थितं कोकिलाभ्रलं॥ कीर्तिमालाउवाच॥ कथमाराध्य
तेदेवीभ्रोक्लिलारूपधारिणी विधानं ब्रूहितद्विप्रत्वं
प्रसादात्कथोम्यहं॥ वसिष्ठउवाच॥ कोकिलाव्रतमहात्म्यं
विधानंचवदामिते॥ श्रृणुदेवीप्रयत्नेनमंत्रैः पौराणि
कैर्युतं॥ मलमासेत्युतिकालेशुद्धाषाढसमागमे॥
आषाढंपौर्णिमास्यांतुसंध्याकालेह्युपस्थिते॥ गोक्ष्ये

२॥

स्थःसमाहितः॥ उपचारैःषोडशभिर्यथावत्तांनिबोधमे॥
आवाहयच्चतांदेवींकोकिलारूपधारिणीं॥ उरवलारं
कुरूपाग्रत्रसादंकुरुसुव्रते॥ आगछकोकिलेदेविदे ॥१२॥
हिरवलवांछितं॥ चूतवृक्षंसमारूढवरमसेनंदनेव
ने॥ तिर्यग्योनिसमुद्भूतेकोकिलेकलकंठके॥ तिलपु
ष्पाक्षतैयुक्तंगृहाणत्वंनमोस्तुते॥ आषाढस्यादितेप
क्षेमेघवर्णस्वरूपिणी॥ कोकिलानांतुदेवित्वंस्नानार्थं
प्रतिगृह्यतां॥ कुर्यादेवंविधांपूजामावण्यालंचपूजयेत्॥

नान्यष्टोसमाचरेत्तु ॥ तिलामलकपिष्टेन वचौषधियुतेन
च ॥ षट्दिनानीतत ॥ स्नानं संपूर्णफललिप्सया ॥ स्नात्वा
त्वारविंतसंपेदद्यादर्घ्यंत्रयत्नतः ॥ आदित्यभास्कररवेअ
र्कसूर्यदिवाकर ॥ प्रभाकर नमस्तुभ्यं गृहाणार्घ्यं नमोस्तु
ते ॥ सूर्यार्घ्यमंत्रः ॥ कारयेत्कोकिलां देवीं सौवर्णां सर्वकाम
दां ॥ रौप्यपरं चैणयोश्चैव नेत्रयोश्चापि मौक्तिकं ॥ रत्नानि
पंचपटेषु चूलचक्षसमाश्रिता ॥ अथवा तिलपिष्टेन
कोकिलां पक्षिरूपिणीं ॥ निधाय ताम्रपात्रे तां पूजय

१३॥ पुत्रान्देहि २ यशोदेहि सौभाग्यं देहि संपदां ॥ इत्युक्त्वा च
ततः पश्चाद्विप्रान्नेनसुभ्रंति ॥ नक्तभोजीभवेत्या
र्थ यावन्मासः समाप्यते ॥ मासांते ताम्रपात्रेतु कोकिलां ॥१३॥
स्वर्णनिर्मितां ॥ वस्त्र धान्य गुडैर्युक्तां लावण्यां कुंडलेन
था ॥ दद्यात्सदक्षिणां चापि दैवज्ञे वा पुरोहिते ॥ एवमाषा
ढमासस्य वै विप्रेस मुपस्थिते ॥ सधवा विधवा वापि
या नारी कोकिलाव्रतं ॥ करोति सप्तजन्मानि सौभाग्यं
लभते तु सा ॥ मृता गौरीपुरं याति विमानेनार्कतेजसा ॥

विसर्जयच्च पश्चात्तां सौवर्णीं कोकिलां यदि ॥ यदा च तिल
पिष्टस्य कोकिला क्रियते तदा ॥ कुर्यात्स्वसहमाह्लानं भिन्ना
यास्तु विसर्जनं ॥ रम्यं वनं समागत्य श्रुत्वा कोकिलकूजि
तं ॥ यदा न श्रूयते शब्दमुपवासं तु तद्दिने ॥ कोकिलेस्व
र्णवर्णे त्वं सदा वासो वनेषु ते ॥ सौभाग्यमतुलं देहि गृहा
णार्घ्यं नमोस्तु ते ॥ वसंते च समुत्पन्ने विंध्यपर्वतवासि
नि ॥ गच्छ गच्छ महादुर्गे स्वस्थाने नंदने नंदने वने ॥ वि
विसर्जनं ॥ रूपं देहि धनं देहि सर्वसौख्यं च देहि मे ॥

१४।। र्थं सिद्धये । गोलम्यां दद्दकारं त्येस्नानं रत्यायथाविधिः ।।
नलान्वेषणकामेन दमयंत्या च पूजिता । रुक्मिण्या च
ततः स्नात्वा पूजिता कौंडिला शिवा । विकंपतिरवा ।।१४।।
प्यर्थं तच्च जातं तेन संशयः । कुचैला मलिनादीनां परक
मेरता तथा । एवं वंध्या काकवंध्या विवत्सा तां च वत्सका ।
सर्वा स्नाः फल नाजस्य कर्मल प्रभावतः । आयुरारोग्यमै
श्वर्यं सुखं ऽष्टा च्छियक्षः प्रजां । सौभाग्यं सुंदरं रूपं ना
रीप्राप्नोति नान्यथा । एतद्धवं मयाख्यातं कार्यं रत्न यं न

॥श्रीभगवानुवाच॥एतच्चलंवसिष्ठेनमुनाकथितंपुरा॥त
थाश्रुतंतुसार्थसमस्तंकीर्तिमालया॥तस्याश्चसर्वंनि
ष्वंभुवंवसिष्ठवचनंयथा॥एवमन्यापिकौलेयकोकि
लाव्रतमुत्तमं॥नकरोतियदानारीव्यालीभवतिको
नने॥एकलःसर्वदानादिकोकिलाव्रतमेकतः॥दृतं
पुरासरसैतानिश्चऋषिपत्नीभिरादरात्अहिल्ययाचसा
स्वंहिअचिंताशापमुक्तये॥अरुंधत्यासहस्त्रीयापू
जिताकोकिलानघ॥सीलयापूजितासापिसर्वकामा

न्हे समुपोषिता॥ उपलिप्यंप्रयत्नुचौदस्रोमंडलंत्रकार
येत॥ अष्टदलंलिख्येतस्मिंचतुष्कोचेंणंचनंदनं॥ को ३१५१
लशंवारिपूर्णंचपंचरत्नसमन्वितं॥ तस्योपरिन्यसेत्पा
त्रंप्रस्थेनैकेनपूरयेत॥ तदभावेतदर्धवाकुडवेना
थनारद॥ ऊर्णापट्टेवस्त्रवर्णेयुग्मंदध्याअत्राक्षितः॥
तस्योपरिन्यसेद्देवींश्रीभिलाप्रतिमांतथा॥ अत्रगंध
प्रदानेनधूपदीपप्रदानकं॥ नैवेद्यंमोदकान्दद्यात्प
कान्नंघृतसंयुतं॥ अर्घ्यंचैवप्रदातव्यंतांबूलंफलमुत्तमं॥

ना॥ तृतीयां तेच विधिवत्कार्यमुद्यापनं शुभं॥ एकस्मा
ज्जायते द्रव्यं द्वितियायां तु नतेसुतात॥ तृतीयायां चापि सौ
भाग्यं प्राप्नुयान्नात्र संशयः॥ ॥इति वाराहपुराणे
कोकिलाव्रतं॥ ॥अथोद्यापनं॥ उद्यापनविधिं वक्ष्ये
व्रतस्यास्य ममत्रतो॥ येन विज्ञानमात्रेण सौभाग्यं च
न विच्युति॥ श्रावणे पौर्णमास्यां तु शुक्लपक्षे तथैव च॥
द्वितीयामेकभक्तेन नक्तं च दद्यात् धावनपूर्वकं॥ उपवासस्य
नियमं कर्तुं व्रतपरायणं॥ तृतीयायां पुण्यफलदामथ्या

पूरितां॥ सर्वोपस्करसंयुक्तां स्त्रिस्त्रिन्यच्च प्रदापयेत्॥
आचार्यं पूजयेद्भक्त्या गां दद्यांच सवत्सकां॥ उपानहौ ॥१६॥
तथा शय्यां चामरं छत्रमेव च॥ मुद्रिका कर्णवेष्टौ च
चंदनं कुसुमानि च सर्वं दद्याद्द्विजेंद्राय सपत्नीकाय
नारद॥ दापयेद्विधिवत्सर्वं ब्राह्मणाय कुटुंबिने॥ श्रो
त्रोपदिष्टेदानं चैव भोजनं च सदक्षिणं॥ एवं यः कुरुते
राजन्स्त्रीद्विजो व्रतमुत्तमं॥ सर्वं प्राप्नोति सौभाग्यं पुत्र
धान्यधनानि च॥ ततो भुंजीत नैवेद्यं पुत्रपौत्रैः सम

रात्रौजागरणङ्कार्यंवाद्यनृत्यसमन्वितं पूजिताएकचित्ते
तैलैकेप्राप्नोतिचाक्षयं। अमालेचिमलेनधांस्नानंद
त्वाविधानतः। पूजयेद्धिऽ धिवक्त्रेवींहोमंचविधिव
द्विजः। तिलचंपकपुष्पैश्चतंदुलैघृतपायसैः। अष्टो
त्तरशतंहुत्वागर्भमंत्रेणवैद्विजैः। कोकिलाप्रीतयेत्र
स्रीनव्याहृतीनामैःशततंत्रयं। ब्राह्मणान्भोजयेत्प
श्चात्सपत्नीकांश्चपंचच। मोदकांश्चससूत्रांश्चसत्रांश्च
वंशपात्रसमन्विताः। रक्तवर्णसमायुक्तापकान्नेनत्र

न्विता। कोकिले पुजिता गच्छ विधिवत्सर्वकामदे।
कारये कोकिला देवीं सौवर्णं सर्वकामदं। रौप्यं चरणं
चंचू च अचिंता नेत्र मौक्तिका। पंचरत्नानि दृष्टे च
चूतवृक्षसमाश्रिया। एवं त्वं च यथाशक्त्यापयो का
र्यं ब्राह्मणे: ब्राह्मणे:। विप्रेभ्यो रार्पिता लक्ष्मी: सत्यं चनावमि
दं श्रृणु। महाफलमवाप्नोति महामायाप्रसादत:॥ ॥
॥ इति वाराहपुराणे कोकिलाव्रतोद्यापनं संपूर्णं॥ ७॥
॥ ७॥ ॥ ॥